

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
ROMANIA**

**ASOCIAȚIA
ROMÂNĂ PENTRU
TRANSPARENȚĂ**

Str. Horațiu, nr. 12, București, cod 010834, România Telefon: +4(021) 224-8205
office@transparency.org.ro; www.transparency.org.ro Tel/fax: +4(021) 222-2886

RAPORT NATIONAL ASUPRA CORUPTIEI 2004

Autori: Codru Vrabie & Adrian Savin
Coordonator: Oana Zabava

Acest raport este sprijinit de Asociația pentru Promovarea Libertății de Exprimare (A.P.P.L.E.) și de Fundația pentru o Societate Deschisă (OSF).

Conținutul raportului nu exprimă în nici un fel pozițiile A.P.P.L.E. sau OSF. Responsabilitatea conținutului revine numai Transparency International -Romania.

Codru Vrabie

Expert

Codru Vrabie este licentiat in stiinte politice al Universitatii Americane din Bulgaria si absolvent al Facultatii de Stiinte Juridice din cadrul Universitatii Titu Maiorescu. In prezent, el lucreaza in cadrul TI-Romania ca expert in politici publice si legislatie.

Adrian Savin

Expert

Adrian Savin este absolvent al unui program de Masterat in drept in cadrul York University, Toronto, Canada si licentiat in drept in cadrul Universitatii 'Lucian Blaga', Sibiu. In prezent, el este fellow al Fundatiei pentru o Societate Deschisa si expert in legislatie al TI-Romania.

Oana Zabava

Director

Oana Zabava este licentiat in stiinte politice in cadrul Universitatii 'Bucuresti' si director executiv al TI-Romania.

Mulumiri speciale:

Tania Pawloczi de la Secretariatul General din Berlin, care a furnizat structura acestui raport.

Anca Paduraru pentru informatiile jurnalistice furnizate.

Contacte:

Fundatia pentru o Societate Deschisa,

Strada Caderea Bastiliei,
Nr.33, Sector 1, Bucuresti,
711391

Web: www.osf.ro

Email: info@buc.osf.ro

Telefon: +40(21)2121101;
212 1102; 212 1103

Fax: +40(21)2121032

Transparency International Romania

Strada Horatiu, Nr. 12, Sector 1,
Bucuresti, 010834

12 Horatiu Str, Sector 1,
Bucuresti, Romania

Web: www.transparency.org.ro

E-mail: office@transparency.org.ro

Tel/Fax: +40(21)2222886

A.P.P.L.E.

APPLE este o organizatie
a proiectului FreeEX in
Romania, administrat de
Agentiia de Monitorizare a
Presei.

Web: <http://www.freeex.org>

© Copyright 2004

Toate drepturile sunt rezervate Asociatiei Romane pentru Transparenta (TI-Romania).
Acest raport sau parti ale acestuia nu pot fi reproduse decat cu acordul TI-Romania.

CUPRINS:

Informatii generice.....	4
Conventii si organizatii internationale la care Romania a aderat.....	5
Legislatie.....	6
Modificari in cadrul structurilor guvernamentale.....	10
Evolutii in coruptia politica.....	12
♦ Scandaluri politice.....	12
♦ Legislatia finantarii partidelor politice.....	13
♦ Transparenta si conflictele de interese.....	14
♦ Cumpararea voturilor.....	14
♦ Imunitatea.....	15
♦ Recuperarea/repatrierea proprietatilor.....	15
Publicații despre corupția din Romania.....	16
Discutii pe marginea problemelor cheie.....	18
♦ Parchetul Național Anticorupție și problema independenței justitiei.....	18
♦ Progres in achizitii publice.....	20
♦ Chestiunea imunitatii.....	23
Epilog.....	24

INFORMATII GENERALE

In ultimii ani, Romania a inregistrat un val de initiative anti-coruptie menite sa rezolve complicata problema a coruptiei endemice. Acest raport schiteaza o analiza a acestor evolutii printr-un arc in timp care cuprinde cele mai importante evolutii institutionale in Romania, incepand cu anul 2000 si finalizand cu anul 2003.

Transparency International (TI) este singura organizatie internationala non-guvernamentala dedicata combaterii coruptiei prin cooptarea societatii civile si a sectoarelor de afaceri si public. TI, prin intermediul Secretariatului General si a peste 85 de birouri nationale in intreaga lume, lupta atat la nivel national cat si international pentru a limita cererea si oferta faptelor de coruptie. Pe plan international, TI aduce in atentia publicului efectele paguboase ale coruptiei, pledeaza pentru reforma politicilor publice in domeniu, contribuie la implementarea conventiilor multilaterale si monitorizeaza gradul de respectare a lor de catre guverne, corporatii si banci. La nivel national, birourile locale fac eforturi pentru a creste nivelul de transparenta si responsabilitate, monitorizeaza performanta institutiilor cheie si fac presiune pentru adoptarea reformelor necesare intr-o maniera non-partizana.

Transparency International-Romania (TI-Ro) este o organizatie neguvernamentala infiintata in 1999 sub numele de Asociatia Romana pentru Transparenta - ART, de catre un grup de cetateni si organizatii preocupate de situatia grava a coruptiei in Romania. In acelasi an, TI-Ro a fost certificata ca birou oficial al retelei Transparency International in Romania. Misiunea TI-Ro este de a lupta impotriva coruptiei din Romania printr-o abordare sistemica, care urmareste atat reformarea sectorului public pentru a fi apt sa dezvolte reactii adecvate la coruptia din interior, cat si stimularea unei societati civile si sector privat active civic si capabile de a raspandi mesajul de integritate.

Incepand cu 1 februarie 2004, TI-Ro a initiat Centrul Anticoruptie pentru Cetateni. Scopul centrului este de a asista victimele coruptiei sa lupte pentru drepturile lor prin intermediul unui parteneriat cu institutiile statului. Centrul ofera asistenta privind procedurile legale, semnalizeaza cazurile institutiilor responsabile, monitorizeaza solutionarea lor si face publice situatiile deosebite intalnite.

Conventii si organizatii internationale internationale la care Romania a aderat:

- ◆ *Conventia europeana privind extradarea*, ratificata in decembrie 1998.
- ◆ *Conventia europeana cu privire la asistenta mutuala in probleme criminale*, ratificata in Decembrie 1998.
- ◆ Grupul de State impotriva Coruptiei (GRECO), aderare in mai 1999.
- ◆ *Initiativa Anticoruptie a Pactului pentru Stabilitate (SPAI)*, aderare in aprilie 2002.
- ◆ *Conventia civila asupra coruptiei*, ratificata in aprilie 2002.
- ◆ *Conventia penala asupra coruptiei*, ratificata in aprilie 2002.
- ◆ *Conventia europeana asupra spalarii, investigarii si confiscarii produselor infractiunilor*, ratificata in mai 2002.
- ◆ *Conventia Natiunilor Unite impotriva criminalitatii organizate transfrontaliere*, ratificata in decembrie 2002.
- ◆ *Conventia Natiunilor Unite impotriva Coruptiei*, semnata 9 decembrie 2003.

Legislatie

2000

Mai 2000: Legea 78 pentru prevenirea, descoperirea si sanctionarea faptelor de coruptie codifica in premiera infractiunile de coruptie. Legea adauga la infractiunile consacrate in Codul Penal (darea de mita, luarea de mita, traficul de influenta, primirea de foloase necuvenite) un numar de fapte criminale care caracteristice procesului de tranzitie precum: privatizarea, activitatile financiare si politice. Legea largeste categoria subiectilor infractiunilor de coruptie la angajati ai companiilor private si la membrii partidelor politice, ONG-urilor si media. Legea infiinteaza sectii anticoruptie si de combatere a criminalitatii organizate in cadrul parchetelor, care au rolul de a efectua urmarirea penala impotriva actelor de coruptie, precum si complete specializate cu rolul de a judecata infractiunile de coruptie si cele asimilate acestora.

2001

Aprilie 2001: Legea 215 a administratiei publice locale furnizeaza reguli de incompatibilitate pentru consilieri locali, primari, vice-primari si prefecti. Tuturor le este interzisa detinerea oricaror alte functii publice, precum si functii administrative si de conducere la companiile infiintate de organele administratiei publice locale.

Aprilie 2001: Ordonanta de Urgenta Nr. 60 privind achizitiile publice reglementeaza procesul de licitatii publice.

Iulie 2001: Hotararea de Guvern 763 privind infiintarea, organizarea si functionarea Comitetului National de Prevenire a Criminalitatii (CNPC). Rolul lui este de a concepe, corela si monitoriza politicile guvernamentale de prevenire a criminalitatii. Comitetul este alcatuit din reprezentanti ai ministerelor si poate invita si reprezentanti ai societatii civile.

Octombrie 2001: Hotararea de Guvern 1065 aproba Programul national de prevenire a coruptiei si Planul national de actiune impotriva coruptiei. Comitetul National de Prevenire a Criminalitatii devine organismul coordonator al celor doua initiative guvernamentale. 'Programul' afirma cerintele esentiale oricarei initiative anti-coruptie: vointa politica, transparenta, acces la informatii, si colaborare cu societatea civila. Coruptia este definita ca „abuzul de puterea publica in scopul obtinerii de beneficii personale nejustificate”. Programul schiteaza sectoarele sensibile la coruptie, institutiile care au atributii de contracarare a acesteia si actiunile care prezinta potentialul de a o diminua. Programul stabileste drept scop cooperarea cu societatea civila si educarea publicului cu privire la coruptie. Obiectivele Planului National sunt

reglementarea declaratiilor de avere, conflictelor de interese, lobby-ului, imunitatilor, finantarea partidelor politice si a campaniilor electorale, accesul liber la informatii publice, protectia martorului, protectia informatiilor casificate, intarirea organismelor anti-coruptie, reforma in justitie si in administratia publica etc.

Octombrie 2001: Romania adopta prima lege privind accesul la informatiile de interes public: Legea 544. Aceasta impune institutiilor publice sa raspunda cererilor de informatii publice in termen de 10 zile, in timp ce slicitarile venite din partea institutiilor media trebuie satisfacute in termen de 24 de ore. Legea exclude caracterizarea unor informatii ca fiind clasificate daca ele favorizeaza sau ascund incalcarea legii.

Noiembrie 2001: Legea 677 privind protectia datelor personale reglementeaza dreptul la viata privata si limite folosirii institutionalizate a informatiei cu caracter privat.

Decembrie 2001: Legea 704 cu privire la asistenta internationala in probleme criminale reglementeaza procedurile in situatia unor solicitari externe asistenta in anchetarea unor fapte infractionale. Legea furnizeaza metodologia pentru comunicarea documentelor catre institutii straine si infiintarea comisiilor rogatorii¹.

2002

Ianuarie 2002: Ordonanta Guvernamentala 20 reglementeaza activitatea de achizitii publice prin mijloace electronice. Actul normativ stabileste mai multe principii pentru acordarea contractelor publice precum: competitia libera, eficienta, transparenta, tratament egal si confidentialiate. Orice persoana fizica sau juridica poate accesa sistemul de achizitii publice prin mijloace electronice, cu exceptia celor care se afla in procedura de faliment sau lichidare, si celor care nu si-au achitat toate datoriile catre stat.

Februarie 2002: Ordonanta Nr. 5 reglementeaza noi incompatibilitati pentru functionarii din administratia locala. Acestia, precum si rudele lor de gradele 1 si 2, nu pot incheia contracte de achizitii de lucrari, servicii sau bunuri cu institutiile publice ale caror membri sunt. Ordonanta a fost ulterior abrogata de legea 161/2003, care a adus reglementari mai sistematice.

¹ Legea soseste dupa scandalul generat de o investigatie in finantele electorale ale partidului castigator in alegerile din 2000 - PSD. La acel moment, Ovidiu Budusan, procuror in cadrul sectiei de combatere a coruptie si a crimei organizate a parchetului general, a fost demis in baza unor acuze de nerespectare a procedurilor rogatorii legale. Procurorul amintit a atacat ulterior in instanta decizia si, ca urmare a unei hotarari judecatoresti favorabile, a fost readmis in pozitia pierduta. Pentru mai multe detalii, analizati partea B a acestui raport.

Aprilie 2002: Legea 182 a informatiilor clasificate stabileste categorii de informatii secrete, institutiile care le administreaza precum si procedurile de protectie a acestora. Legea stipuleaza ca orice persoana poate ataca in instanta categorisirea unor informatii drept secrete. De asemenea, legea interzice clasificarea unor informatii drept secrete, daca acestea sunt menite a informa cetatenii despre chestiuni publice sau personale sau daca acestea obstruete legea sau justitia.

Aprilie 2002: Legea 27 cu privire la petitiile administrative stipuleaza dreptul oricarei persoane fizice sau juridice de a adresa petitia oricarei institutii publice, sau companii cu capital majoritar public, acestea din urma avand obligatia de a raspunde intr-un termen de 30 de zile, sub sanctiuni disciplinare.

Mai 2002: Hotararea de Guvern 523 desemneaza Corpul de Control al Primului Ministru (CCPM) ca punct unic de contact al OLAF. CCPM inglobeaza o directie speciala de control al contractelor si utilizarii fondurilor europene, care are putere de investigare inclusiv la cererea OLAF. CCPM transmite rezultatele investigatiilor sale catre OLAF si institutiilor judiciare.

Iulie 2002: Ordonanta de Urgenta 43 infiinteaza Parchetul National Anticoruptie (PNA), cu rolul de a efectua urmarirea penala cu privire la infractiunile de coruptie.

Decembrie 2002: Legea 656 cu privire la prevenirea si sanctionarea actiunilor de spalare a banilor stabileste procedurile de identificare a operatiunilor de spalare de bani si a persoanelor implicate. Institutiile financiare trebuie sa raporteze orice operatiuni care implica sume de 10.000 € sau mai mult catre Oficiul pentru Prevenirea si Controlul Spalarii Banilor.

Decembrie 2002: Legea 682 cu privire la protectia martorului furnizeaza reglementari de protectie a martorilor in timpul si dupa investigatii/procesul de judecata. Legea protejeaza martorii dintr-un proces judiciar sau persoanele care nu au calitate de martori, dar aduc informatii importante anchetei/procesului. Toate aceste persoane si rudele lor sunt incluse in programul de protectie a martorului in situatia in care viata lor, libertatea personala sau integritatea fizica le sunt puse in pericol. Legea infiinteaza Biroul National de Protectie a Martorului a carui functie este de a proteja datele personale, integritatea fizica si chiar sa schimbe identitatea, domiciliul sau fizionomia martorilor, in situatii deosebite. Legea reglementeaza ajutorul de natura profesionala si materiala prin programe de reinsertie sociala si recalificare profesionala, prin schimbarea locului de munca sau asigurarea pastrarii acestuia si prin securizarea unui venit pana in momentul in care martorul se reangajeaza.

2003

In ianuarie 2003 a fost adoptata legea 43 cu privire la finantarea partidelor politice.

In aceeași luna a fost adoptata legea 52 a transparenței decizionale în administrația publică, care introduce în premieră conceptul 'sunshine'. Legea stabilește următoarele principii: 30 zile termen de comunicare a inițiativelor de proiecte de acte normative ale administrației centrale și locale, consultarea cu societatea civilă în privința redactării actelor normative, publicitatea și liberul acces la orice întruniri ale autorităților publice. Solicitățile sau recomandările societății civile nu sunt obligatorii pentru adunările decizionale ale instituțiilor publice, însă ele trebuie consemnate și înregistrate.

In aprilie 2003 a fost adoptata legea 161 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției – 'Pachetul Legislativ Anticorupție'. Legea vizează reglementarea în același timp a transparenței datoriilor bugetare, sistemul e-guvernare și e-administrare, conflictele de interese, incompatibilități, grupuri economice românești și străine, precum și modificarea unei părți a legislației anticorupție anterioare. Legea impune, în premieră, publicitatea on-line a tuturor datoriilor societăților comerciale de stat sau private; introduce reglementări pentru introducerea și funcționarea sistemului de guvernare electronică, cuprinzând servicii publice precum: plata taxelor și a impozitelor, procedurile de licențiere, autorizare etc, achiziții publice, înregistrarea societăților comerciale, obținerea de pasapoarte, cărți de identitate. Legea introduce în mod expres conceptul de 'conflict de interese' în legislația românească care vizează toate categoriile de funcționari publici și demnitari, mai puțin categoria parlamentarilor. În plus, legea furnizează și incompatibilități pentru funcționari și demnitari și extinde categoria subiecților activi ai infracțiunilor de corupție la directori, administratori și auditori din companii private, la funcționari români care își desfășoară activitatea în străinătate și la funcționari străini care lucrează în România. Interesele financiare ale Uniunii Europene în România încep să fie protejate prin introducerea unor noi tipuri de infracțiuni care atentează la securitatea acestora din urmă. Legea solicită demnitarilor și funcționarilor declararea și publicitatea averilor, intereselor, obligațiilor, cadourilor și serviciilor de ospitalitate.

In iunie 2003 este adoptata legea 281 de amendare a Codului de Procedura Penală și a altor legi penale care introduce tehnicile audio-video de investigare a infracțiunilor, precum și operațiunile 'sub acoperire' în cazuri speciale, inclusiv pentru infracțiunile de corupție. Ele nu pot fi folosite decât în cazuri în care există indicii clare de infracțiuni care urmează să fie comise.

Iunie 2003: Ordonanta Guvernamentala Nr. 64 cu privire la masuri de reorganizare a structurii Guvernului, ministerelor si a altor organisme ale administratiei centrale stabileste Autoritatea Nationala de Control (ANC). Noul organism concentreaza toate organismele de control din cadrul executivului, precum: Corpul de Control al Guvernului (aparut din cadrul fostului Corp de Control al Primului Ministru), Garda Financiara, Oficiul Vamilor, Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Bancare etc. Legea stipuleaza initierea unui ‚fond de stimulare‘ care se vrea a fi un mecanism de incurajare pentru toti functionarii din cadrul ANC pentru a atinge o anumita performanta.

Iulie 2003: Hotararea de Guvern 766 cu privire la organizarea si functionarea Corpului de Control al Guvernului ii acorda acestuia atributii anticoruptie precum: controlul administrativ intern al respectarii legii in cadrul administratiei centrale si locale, investigheaza seszarile cu privire la incalcarea legislatiei conflictului de interese, coordoneaza lupta anti-frauda si protejeaza interesele financiare ale Uniunii Europene in Romania.

Octombrie 2003: Constitutia, modificata prin legea 429, aduce o serie de amendamente care maresc capacitatea anumitor institutii de a combate coruptia: imunitatea parlamentarilor a fost limitata doar la opinii politice iar Consiliul Superior al Magistraturii devine garantul independentei justitiei.

Modificari in cadrul institutiilor guvernamentale:

Mai 2000: Este creata sectia de combatere a coruptiei si a crimei organizate in cadrul Parchetului de pe langa Curtea Suprema de Justitie. Rolul ei este de a investiga si efectua urmarirea penala in privinta infractiunilor de coruptie si a crimei organizate.

Aprilie 2001: Departamentul de Control si Anticoruptie al Guvernului este transformat in Biroul de Control al Primului Ministru (BCPM). Acesta poate intreprinde activitati de inspectie a oricaror activitati ilegale din cadrul structurilor guvernamentale sau a oricaror organisme subordonate acestora, precum si in privinta activitatilor financiare si bancare aflate in legatura cu activitatea functionarilor publici². Probele acumulate in urma acestei activitati de investigare sunt transmise parchetelor.

Iulie 2001: Se infinteaza Comitetul National de Prevenire a Criminalitatii (CNPC) condus de primul-ministru si coordonat de ministrul justitiei. Sub autoritatea acestuia functioneaza Grupul Central de Analiza si Coordonare a Activitatilor de Prevenire a Coruptiei, aflat in cordonarea Corpului de Control al Primului Ministru. Grupul Central poate include reprezentanti ai ONG-urilor, in timp ce organizatii internationale precum Delegatia Uniunii Europene si Banca Mondiala ai observatori permanenti.

Martie 2002: Sectia de combatere a coruptiei si a crimei organizate din cadrul Parchetului de pe langa Curtea Suprema de Justitie este transformat in Parchetul National Antioruptie (PNA), care incepe sa functineze in septembrie 2002 (vezi mai jos, Partea B).

Mai 2002: Guvernul desemneaza Corpul de Control al Primului Ministru (BCPM) drept unic punct de contact cu OLAF (Oficiul European de Lupta Antifrauda). Rolul BCPM este de a cordona in mod nediscriminatoriu protectia intereselor financiare ale Uniunii Europene si ale Romaniei³. Biroul include un Departament de Control al Contractelor si Utilizarii Fondurilor Comunitare care se ocupa de protectia fondurilor europene in Romania. epartamentul primeste notificari de rauda de la OLAF pe care le investigheaza, dupa care trimite rezultatele inapoi catre OLAF. Acesta din urma capata dreptul de a participa la investigatii alaturi de BCPM si de a avea acces la toate documentele acestuia.

² The PMCD is divided in five units: the Direction for control of privatisation, post-privatisation and the application of free market mechanisms; Direction for control of actions of corruption and organised crime; Direction for control of the contracting and utilisation of funds and international credits granted to Romania; Direction for control of ministries and other institutions subordinated to the Government; Direction for control of institutions and persons with special jurisdictional regime.

³ Hotararea de Guvern 521/2002, art. 1.

Decembrie 2002: Legea 682 infiinteaza Biroul National pentru Protectia Martorilor, al carui rol este de a incadra martorii care respecta conditiile legale in programul de protectie a martorului, sa ia toate masurile pentru a asigura integritatea fizica si profesionala a acestora, sa asigure confidentialitatea datelor etc.

Aprilie 2003: Legea 161, supranumita ‚Pachetul anticoruptie‘, introduce o serie de masuri de prevenire si combatere a coruptiei. Legea reglementeaza infiintarea sistemelor electronice e-guvernare si e-administratie cu rolul de a furniza servicii si informatii publice in beneficiul tuturor persoanelor fizice si juridice. Sistemul urmareste cresterea transparentei in functionarea administratiei publice, imbunatatirea accesului la informatii publice, reducerea coruptiei etc.

Iunie 2003: Este infiintata Autoritatea Nationala de Control (ANC) cu mandatul de a coordona toate agentiile de control sub autoritatea Guvernului. Rolul ANC-ului este de a integra, implementa si genera politici antifrauda. Fostul Birou de Control al Primului Ministru devine Biroul de Cotrol al Guvernului (BCG).

Iulie 2003: Corpul de Control al Guvernului obtine atributii de control vizand respectarea legislatiei cu privire la incompatibilitati si conflicte de interese in cadrul administratiei centrale si locale.

Decembrie 2003: Prin amendamentele introduse la Constitutie Curtea Suprema devine Inalte Curte de Justitie si Casatie, cu rolul de a unifica practica judiciara, iar Consiliul Superior al Magistraturii devine arantul independentei autoritatii judecatoresti.

Evolutii in coruptia politica

a. Scandaluri politice:

Scandalul Costea:

Omul de afaceri francez Adrian Costea a pretins faptul ca a furnizat Partidului Democratiei Sociale din Romania (PDSR) tone de postere pentru campania prezidentiala a candidatului Ion Iliescu in 1996⁴. La 8 noiembrie 2001, o instanta din Paris a decis impotriva actiunii intentate de Costea conform careia Iliescu si PDSR nu si-au indeplinit obligatia de plata a aproximativ 1.3 milioane \$ in schimbul serviciilor companiei acestuia. In acelasi timp, un fost secretar al Partidului Alianta pentru Romania a pretins ca faptul ca Adrian Costea a finantat campania electorala a PDSR si mai tarziu activitatile politice ale APR⁵.

Ulterior, scandalul a generat o investigatie in Romania. Procurorii au descoperit ca 10 transporturi de postere electorale apartinand fostului PDSR fusesera aduse in Romania prin incalcarea legislatiei vamale. Instanta a decis ca plangerea a fost depusa 4 ani dupa ce pretinsa incalcare a legislatiei vamale a avut loc si ca, astfel, dreptul la actiune a fost prescris. In plus, instanta a hotarat ca partea care a depus plangerea a omis sa produca probe care sa ateste un contract intre compania sa si fie Iliescu personal sau PDSR⁶. Totusi, parchetul a trimis in judecata doi fosti oficiali si a obtinut permisiunea parlamentului pentru urmarirea penala a asociatilor PDSR suspectati de spalare de bani. Procurorul sef al Sectiei de combatere a coruptiei si a criminalitatii organizate, Ovidiu Budusan, care furnizase autoritatilor franceze documentele care priveau cazul Costea a fost demis fara motiv in martie 2001. Aceasta a survenit dupa ce acesta incepuse sa investigheze scandalul de coruptie care implica acuze de finantare politica ilegala, spalare de bani si trafic de combustibil in Serbia in timpul embargoului iugoslav. Ulterior Curtea Suprema de Justitie a decis ca demiterea lui Budusan a fost nejustificata si acesta a fost repus in functie. El a demisionat a doua zi, dupa care s-a alaturat Agentiei de Monitorizare a Presei in calitate de consultant juridic.

Scandalul Consiliului local-Bucuresti:

O inspectie efectuata spre sfarsitul anului 2001 de catre Biroul de Control al Primului Ministru in Bucuresti a descoperit ca 38 din cei 65 de consilieri locali se aflau in situatii de conflict de interese. Ca urmare a acestui fapt, consiliul local a fost dizolvat. Consilierii au atacat in instanta aceeasa decizie, iar procesul a amanat organizarea alegerilor preliminare. In final, o decizie a

⁴ *Interviu cu Adrian Costea*, in 'Evenimentul Zilei', 18 mai, 2000.

⁵ *Evenimentul Zilei*, 10 mai 2000.

⁶ RFE/RL Newslines, 9 Noiembrie 2001.

instantei care confirma dizolvarea consiliului nu a putut fi pusa in executare deoarece alegerile locale sunt programate pentru primavara acestui an.

Scandalul Vantu:

La sfarsitul anului 2001, un articol in cotidianul ,Romania Libera' il acuza pe presedintele Senatului si fost premier – Nicolae Vacaroiu ca ar fi acceptat suma de 708.000 \$ de la omul de afaceri Sorin Ovidiu Vantu pentru anumite servicii legate de obtinerea licentei de functionare a Bancii de Investitii si Dezvoltare (BID). Vacaroiu a admis faptul ca a semnat un contract cu Vantu pentru a facilita lansarea bancii, dar a adaugat ca acesta a fost ulterior reziliat la cererea lui⁷.

Scandalul Radu Sarbu:

In iunie 2002, fostul ministru al privatizarii Radu Sarbu a fost trimis in judecata fiind acuzat de abuz in serviciu, frauda si fals care au costat statul roman mai mult de 133miliarde lei (4 milioane \$)⁸. Procesul se afla in desfasurare.

Scandalul Pavalache:

In octombrie 2002, fostul consilier guvernamental Fanel Pavalache a fost arestat sub acuzatii de coruptie (trafic de influenta si luare de mita) in legatura cu falimentara Banca a Religiiilor (BIR). PNA l-a trimis in judecata pe Pavalache si procesul este in desfasurare.

Scandalul Dan Jiga:

In noiembrie 2002, PNA l-a arestat pe Dan Jiga, director in cadrul Departamentului Economic din cadrul Ministerului Agriculturii, sub acuzatia de trafic de influenta, luare de mita si abuz. Procurorii au descoperit ca acesta a cerut si a primit 120.000\$ pentru a falsifica licitatia publica pentru compania Jimtim.

Scandalul Ioan Muresan:

Presedintele Ion Iliescu a cerut PNA sa ancheteze activitatile fostului ministru al agriculturii Ioan Muresan, care a fost acuzat ca ar fi vandut 5.000 tone de ulei de floarea soarelui din rezervele statului catre o companie privata inainte de a-si parasi postul⁹. Mai recent (decembrie 2003), el a fost trimis in judecata pentru fraudarea unor sume de bani dintr-un proiect USAID in timpul ministeriatului sau. Procesul este in desfasurare.

⁷ RFE/RL Newline, 27 noiembrie 2001.

⁸ Associated Press, 15 iunie 2002.

⁹ AFP, 12 iunie 2001.

Scandalurile Puwac si Mihailescu:

Recent (octombrie 2003) doi ministrii (Hildegard Puwak si Serban Mihailescu) au fost demisi ca urmare a unor acuzatii de coruptie in presa. Serban Mihailescu, care conducea Secretariatul General al Guvernului, a fost acuzat de coruptie in presa romana si internationala, iar cativa dintre subordonatii sai au fost trimisi in judecata pentru coruptie (scandalul Pavalache). Celalalt fost ministru, Hildegard Puwak, conducea ministerul integrarii europene cand a fost acuzat de incalcare a legislatiei conflictului de interese cand sotul si fiul acesteia au obtinut 150.000 € dintr-un program PHARE cu scopuri educationale. Ulterior, ancheta OLAF a concluzionat ca ministrul nu a incalcat standardele acestei organizatii, insa acuzele de incalcare a legislatiei romanesti a conflictelor de interese nu au fost clarificate.

b. Legislatia finantarii partidelor politice

In ianuarie 2003 Parlamentul a adoptat legea finantarii activitatii partidelor politice si a campaniilor electorale. (legea 43/2003). Legea furnizeaza sursele legale de finantare politica: taxele percepute membrilor, donatiile, legatele, venituri din activitati proprii si subventii de la bugetul de stat. De asemenea, legea pune limite stricte cu privire sursele de finantare, precum si la cheltuielile de campanie electorala. Spre exemplu, suma totala a cotizatiilor unui singur membru nu se poate ridica peste 100 de salarii minime brute pe tara, donatiile primite de la o persoana fizica intr-un an nu pot depasi 200 de salarii minime brute, iar cele venite de la o persoana juridica nu pot trece de limita de 500 de salarii minime brute. Toate donatiile trebuie evidentiata in documente contabile, iar persoanele care au facut donatii ce depasesc 10 salarii minime pe tara trebuie publicate in Monitorul Oficial. Legea plafoneaza cheltuielile de campanie electorala ale unui partid la diverse limite, in functie de numarul si functiile la care candideaza membrii acestuia. De exemplu, un candidat la functia de deputat sau senator nu poate cheltui mai mult de 150 de salarii minime brute pe tara.

Curtea de Conturi este unica autoritate cu atributii de control in domeniul finantarii partidelor politice. In cazul in care prin hotarare judecatoreasca definitiva se stabileste ca un candidat a incalcat legislatia finantarii partidelor politice, acesta este declarat incompatibil cu functia in care a fost ales si inlocuit cu succesorul sau pe lista¹⁰.

c. Transparenta si conflictele de interese

Legea 161/2003 cere ca toti demnitarii si functionarii publici sa depuna declaratii de avere si

¹⁰ Potrivit unui studiu efectuat de Asociatia ProDemocratia asupra alegerilor locale partiale din 2003, Curtea de Conturi nu si-a indeplinit in mod satisfactor atributiile vis-à-vis modalitatea de finantare a primarilor si consilierilor locali validati (*Lege sau tocmeala: finantarea partidelor politice in Romania*, pe web la: http://www.apd.ro/map/files/Pirvulescu_conferinta_2003.pdf)

interese la inceputul si finalul mandatului, precum si anual, in caz de achizitii noi. Legea insa nu furnizeaza nici o modalitate de control a acestor declaratii, iar investigatiile oficiale se declanseaza numai pe baza unor reclamatii facute de o terta persoana. Cercetarile efectuate pana la aceasta data releva faptul ca prevederile in domeniu nu sunt respectate sau chiar sunt luate in deradere¹¹.

Legea contine prevederi privind conflictele de interese pentru toate categoriile de functionari si demnitari, mai putin parlamentari, ceea ce creeaza o situatie discriminatorie nejustificata. De asemenea, definitia romaneasca a conflictului de interese a fost criticata de TI-Romania pentru faptul ca are un caracter limitativ, si anume ca nu cuprinde toate clasele de rudenie (de exemplu rudele de gradul al doilea, asociatii in afaceri nu sunt incluse), precum si din punctul de vedere al naturii beneficiilor care sunt numai de natura materiala, aspecte care nu converg cu recomandarea R 10/2000 a Consiliului Europei.

d. Cumpararea voturilor¹²

Din ianuarie 1999, nu a mai fost facut nici un studiu cu privire la amploarea cumpararii voturilor in alegerile generale. Banca Mondiala, in sondajele din 1999 (*BEEPS 1999 Survey*¹³), cat si in cel din anul 2000 (*2000 Diagnostic Survey*) a masurat, intre alti indicatori, si procentajul firmelor care au raportat ca au fost afectate de 'capturarea statului' in diverse domenii. Din aceasta perspectiva, vanzarea voturilor parlamentare figureaza ca fiind o problema majora pentru aproape jumatate¹⁴ din firmele romanesti¹⁵.

Un exemplu relevant legat de coruptia electorala este referendumul pentru adoptarea modificarilor la Constitutie. Evenimentul a cauzat critici acerbe din partea partidelor de opozitie¹⁶ si a organizatiilor civice si media¹⁷, care au acuzat incalcare a legii referendumului

¹¹ Un studiu efectuat de Institutul de Politici Publice a scos la iveala deficiente serioase cu privire la aplicarea legislatiei conflictelor de interese si de avere de catre alesii locali (*Legea 161 la cateva luni de la adoptare*, Septembrie 2003, pe web la: <http://www.ipp.ro/altmateriale/Raport%20IPP%20161%20APL.pdf>).

¹² Prevederile cu privire la coruptia electorala exista doar cu privire la alegerea deputatilor si senatorilor (Legea 68/1992), precum si in legea referendumului (Legea 3/2000). Proiectul de cod penal vizeaza reglementarea infractiunii de 'corupere a alegatorilor' intr-un mod exhaustiv.

¹³ Sondajul *Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEPS)*, efectuat in parteneriat de catre Banca Mondiala si Banca Europeana pentru Reconstructie si Dezvoltare, a constat din interviuarea a peste 4000 de firme din 22 de tari aflate in tranzitie in perioada 1999-2000.

¹⁴ 42% dintre firmele romanesti cred ca ele sunt afectate in mod semnificativ de capturarea voturilor parlamentare(vezi World Bank, *Diagnostic Surveys of Corruption in Romania*, 2000).

¹⁵ Un om de afaceri din Hunedoara a marturisit ca a platit 10.000 \$ pentru a obtine un loc de parlamentar pe listele Conventiei Democratice in anul 2000 ('Evenimentul Zilei', 27 iunie, 2001).

¹⁶ 4 dintre cei 7 membrii ai Biroului Electoral Municipal Bucuresti au acuzat numarul mare de sesizari privind nereguli si fraude si au refuzat semnarea procesului-verbal privind rezultatele referendumului ('Adevarul', 20 octombrie, 2003).

¹⁷ Agentia de Monitorizare a Presei si Asociatia ProDemocratia au raportat mai multe incalcari ale legii precum (in

(care pedepsea mita electorala), inclusiv prin stimularea materiala a votantilor. Guvernul a respins insa aceste acuze, argumentand ca scopul demersurilor a fost unul laudabil. Ulterior, Curtea Constitutionala a validat referendumul.

e. Imunitatea

Facem trimitere la discutia pe tema imunitatii in titlul "Abuzul de imunitate" din sectiunea B.

f. Recuperarea/repatrierea proprietatilor

Nu au fost facute incercari de recuperare a proprietatilor fraudate de catre politicieni si depozitate in conturi straine. Nici nu au fost declaratii oficiale cu privire la existenta unor astfel de depozite in strainatate, cu exceptia asa-ziselor 'conturi ale lui Ceausescu', care nici ele nu au fost recuperate. Conventia Natiunilor Unite impotriva Coruptiei¹⁸, semnata la Merida in Mexic, la 31 octombrie 2003 si la care Romania este parte, stabileste drept scop fundamental crearea unor mecanisme de cooperare inter-statala pentru recuperarea bunurilor / proprietatilor rezultate din activitati criminale si care au fost depozitate in jurisdicții straine. Romania trebuie sa faca uz de acest instrument util in scopul identificarii si apoi recuperarii oricaror sume/propietati rezultate din urma activitatilor infractionale si care au fost scoase ilegal din tara in perioada pre si post-comunista.

conformitate cu comunicatul de presa din data de 21 octombrie, 2003):

- Administratia Nationala a Padurilor a decis sa dea lemn de foc gratuit satelor cu cea mai mare participare la referendum;
- Municipiul Bacau a organizat o tombola pentru cei care urmau sa voteze in cadrul referendumului. Premiile erau formate din 73 de televizoare, iar cutiile de tombola erau asezate in sectiile de votare;
- O alta tombola a fost organizata in satul Polodeni (judetul Neamt); castigatorii urmau sa castige premii in mobila in valoare de 10 milioane lei;
- Persoanelor care au demonstrat cu cartile de identitate ca au votat le-a fost permis accesul gratuit la meciul de fotbal Otelukl Galati - Ceahlaul Piatra Neamt (in timp ce toti ceilalti spectatori au cumparat bilete).

¹⁸ Pe web la: http://www.unodc.org/unodc/crime_convention_corruption.html

PUBLICAȚII DESPRE CORUPȚIE

- *Masuri concrete impotriva coruptiei*, Transparency International - Romania, 2004 (în curs de apariție)
- *Ghid Anticoruptie*, Transparency International - Romania 2004 (în curs de apariție)
- *Monitorizarea Declaratiilor de Avere*, Institutul pentru Politici Publice (IPP), 2003: <http://www.ipp.ro/>
- *Nations in Transit*, 2003, publicat de Freedom House Institute: <http://www.freedomhouse.org/research/nitransit/2003/romania2003.pdf>
- *Early Warning Reports*, 1, 2003, editat de Societatea Română Academică: <http://www.sar.org.ro/ewrpdf/ewr1en2003.pdf>
- *Transparenta decizionala in administratia publica*, Transparency International -Romania 2003: http://www.transparency.org.ro/right/publicatii/ghid_transparenta_eng.pdf
- *Inventar de Practici Corupte*, 2002: <http://www.transparency.org.ro/right/publicatii/inventory.pdf>
- *Judicial Reform Index for Romania*, 2002, publicat de ABA-CEELI: http://www.abanet.org/ceeli/publications/jri/jri_romania.pdf
- *Corruption and Anti-corruption Policy in Romania* (Fundatia pentru o Societate Deschisă, 2002), titlu complet: *Monitoring the EU Accession Process: Corruption and Anti-corruption Policy*; <http://www.eumap.org/reports/2002/content/50>
- *The Political Economy of Corruption in transition and the Pressures of Globalisation*, 2002, Adrian Savin, fellow al Centrului Nathanson pentru Studiul Crimei Organizate și al Corupției, Universitatea York, Toronto, Canada: <http://www.transparency.org.ro/middle/.middle/publicatii/paper%20polsci.pdf%20target>
- *The Influence of Political Party Financing Legislation on the Development of Corruption and of the Party System*, Steven D. Roper, 2002 <http://www.transparency.org.ro/middle/middle/publicatii/steve%20finance&corruption.pdf>

- *Last Year of Obscurity, First Year of Transparency?* Societatea Română Academică, 2002:
http://www.sar.org.ro/files_h/docs/advocacy_foia/2_monitoreng.ppt
- *Rolul avocatului poporului in apararea liberului acces la informatie, 2002, Transparency International - Romania*
http://www.transparency.org.ro/right/publicatii/avp_eng.pdf
- *Access to Information of Public Interest in Romania, 2001:*
http://www.transparency.org.ro/right/publicatii/accesinfo_eng.pdf
- *Monitorizarea procesului de aderare la Uniunea Europeana: Independenta Justitiei*, Institutul pentru o Societate Deschisă, (Budapesta: Central European University Press, 2001).
- *Diagnostic Surveys of Corruption in Romania* (Banca Mondială, 29 martie 2001):
<http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/RomEnglish.pdf>
- *Red Tape Analysis: Regulation and Bureaucracy in Romania*, Centrul pentru Reformă Instituțională și pentru Sectorul Informal (IRIS), 2000:
http://www.iriscenter.ro/english/red_tape/Red_Tape_comments.pdf
- *TI Sourcebook, 2000:*
http://www.transparency.org.ro/right/publicatii/sourcebook_ro.pdf
- Rapoartele Freedom House despre Romania:
<http://www.freedomhouse.org/research/nattransit.htm>
- Baza de date: BEEPS Interactive Dataset on governance issues:
<http://info.worldbank.org/governance/beeps/>
- Rapoartele anuale privind drepturile omului ale APADOR-CH (include rapoarte privind libertatea informației și transparență): <http://www.apador.org/ranuale.htm>

Discutii pe marginea problemelor cheie

Parchetul Național Anticorupție și problema independenței justiției

În ciuda intensei activități guvernamentale în domeniul politicii anticorupție, structurile politice au evitat să pună în funcțiune reforme care să permită judecarea corupției la cel mai înalt nivel. În particular, nici o măsură nu a fost luată pentru a stabili independența procurorilor.

Infiintarea Parchetului Național Anticorupție este un exemplu de acest gen. Acesta a debutat drept Secție de combatere a corupției și a crimei organizate în cadrul Parchetului de pe lângă fosta Curte Supremă de Justiție, în octombrie 2000. Includerea structurală a secției în cadrul Parchetului (care este teoretic parte a executivului¹⁹) a fost aleasă în ciuda preferinței UE pentru un organism care să beneficieze de independență de executiv²⁰. Secția s-a confruntat instantaneu cu intervenții din partea executivului, resurse insuficiente și lipsa voinței politice pentru a-i asigura independența în urmărirea unor cazuri importante de corupție. Încă de la începutul anului 2002, nu deținea îndeajuns personal pentru a se lansa într-un proiect de twinning și pentru a-și putea îndeplini funcțiile. Conform Raportului Periodic al UE din 2001, secția avea doar 17 procurori, în loc de 38, cum fusese planificat²¹.

În martie 2002, guvernul a aprobat o ordonanță de urgență ce transforma Secția de combatere a corupției și a criminalității organizate din cadrul Parchetului de pe lângă CSJ în Parchetul Național Anticorupție (PNA). Camera Deputaților a aprobat decretul cu 75 la sută voturi pentru, însă toți reprezentanții opoziției au votat împotriva sa. Un deputat al opoziției a susținut că instituțiile judiciare ar trebui stabilite prin legi organice sau constituționale, și nu prin decrete guvernamentale. Într-o țară cu o corupție endemică, imparțialitatea noului corp a fost imediat pusă în discuție, așa cum a fost bine subliniată de unanimul vot negativ al opoziției.

Cu toate acestea, oficiul și-a început activitatea în septembrie cu scopul de a investiga cazuri de corupție în care erau implicate sume de cel puțin 10.000 Euro comise de orice persoană și pentru orice sumă, dacă respectivul făptaș este un înalt oficial. PNA-ul local se ocupă de cazuri de corupție ce presupun cel puțin 10.000 Euro și când făptașii dețin funcții publice importante.

¹⁹ Vezi Constituția, art. 131: Parchetul este organizat ca minister distinct în cadrul Cabinetului.

²⁰ Această preferință a fost exprimată în *Raporturi Periodice* succesive și a fost clar formulată de către partenerii de twinning ai Fiscalității Anticorupție spaniole. Delegația Comisiei Europene în România, Notă Rezumativă de la discuțiile la masă rotundă ale ISD, 28 martie 2002.

²¹ „Corupția și Anticorupția în România” (Institutul pentru o Societate Deschisă, 2002), Monitorizarea Procesului de Accesie în UE: Politica Corupție și Anticorupție; PDF disponibil la <http://www.eumap.org/reports/2002/content/50>.

Într-o anumită măsură, ordonanța rezolvă unele probleme legate de independență care existaseră în cazul Secției de combatere a corupției și a criminalității organizate, prin stabilirea unui termen de șase ani pentru procurorii oficiului. Șeful oficiului, al cărui mandat poate fi prelungit numai o dată, trebuie să aibă cel puțin 10 ani de experiență în domeniu.

Cu toate acestea, ordonanța nu a atacat un punct cheie - independența conducătorului instituției. PNA este condus de un procuror general care este numit în funcție de către președintele României la recomandarea ministrului justiției, și cărui i se raportează oficiul (și care poate ordona dacă dorește reorganizarea oficiului).

Guvernul a amanat luarea unui angajament de schimbare a sistemului de numire a procurorului general cu toate că UE și în special Consiliul European au subliniat caracterul fundamental al problemei independenței procurorului general²².

De asemenea, media din România a reacționat cu scepticism la structura și puterea de anchetare a PNA, susținând că partidul aflat la putere va controla procurorul general. Unul dintre cele mai mari ziare din țară, jurnalul de București *Adevărul*, a sugerat că guvernul va folosi PNA să îi „sanctioneze pe adversarii politici” convingând donatorii internaționali că autoritățile combat corupția, știut fiind că aceasta este un element important pe agenda de integrare în NATO și UE²³.

Sistemul românesc de urmărire penală este unul puternic ierarhizat: procurorul general poate ordona oricărui procuror subordonat să renunțe la un caz, deși, teoretic, numai în baza unei proceduri ilegale din partea procurorului subordonat. Ministrul justiției poate da instrucțiuni scrise direct procurorilor sau prin intermediul procurorului general de inițiere a unor proceduri penale. Mai mult, investigarea penală a unui magistrat, membru al Parlamentului sau ministru, necesită aprobarea ministrului justiției, ceea ce face în fond ca judecarea politicianilor să depindă de voința politică.

Procesul prin care PNA a fost înființat, ca și alte evenimente recente, este simptomatic pentru faptul că independența procurorilor nu este practic garantată. Guvernul aflat la putere i-a destituit pe procurorul general, pe șeful biroului procuraturii militare și pe procurorul șef al secției de combatere a corupției - toți erau implicați în anchetarea unor politicieni și oficiali importanți²⁴. În martie 2001, ministrul justiției a redactat o scrisoare către toate curțile de apel

²² Această observație rămâne valabilă până la actualul proces de dezbatere și elaborare a proiectelor fundamentale privind Consiliul Superior al Magistraturii, organizarea și funcționarea judecătorească și statutul magistratilor se finalizează cu adoptarea legilor corespunzătoare și dacă acestea se vor conforma legislației europene în domeniu.

²³ RFE/RL, 7 februarie 2002.

²⁴ La părăsirea postului în 1998, Sorin Moisescu, un fost procuror general, a dat o declarație semnificativă. A declarat

din țară, sfătuiindu-i pe judecători să favorizeze drepturile chiriașilor și ale proprietarilor în cazuri de restituire²⁵. În luna aprilie a aceluiași an, guvernul a formulat în scris Curtii Locale din Cluj cererea de a suspenda procedurile de falimentare împotriva unei anumite bănci până ce guvernul va lua o decizie „favorabilă intereselor economiei românești”²⁶.

Cu toate că ulterior guvernul a recunoscut în fața Comisiei Europene că decizia a fost greșită²⁷, rapoarte media sugerează că „De la alegerile din noiembrie 2000, interferența executivului în domeniul juridic a atins niveluri fără precedent”²⁸. În aprilie 2001, comisarul UE pentru Extindere, Günter Verheugen, a identificat independența juridică în România drept un punct central al integrării și a cerut Guvernului român să explice recente schimbări de personal în domeniul juridic²⁹. Cel mai recent Raport Periodic al UE din 2003 accentuează că problema independenței domeniului juridic trebuie de urgență soluționată³⁰.

Noua Constituție operează o schimbare importantă în ceea ce privește numirea judecătorilor, care va sta în puterile unui organism independent care va veghea la independența justiției - Consiliul Superior al Magistraturii. Cu toate acestea, aceste prevederi constituționale nu au fost încă transpuse în legislație, autoritatea judecătorească continuând să funcționeze în discordanță cu acestea.

Cu toate acestea, PNA pare că și-a asigurat independența, cel puțin în ceea ce privește percepția sa publică. Un număr semnificativ de cazuri ce implicau membrii ai partidului la putere au fost investigate și puși sub acuzare³¹. Cât de mult îi va lua justiției să îi condamne pe invinuți, dacă se vor dovedi vinovați, este o problemă legată de mai largul subiect al reformei judiciare.

În prezent (din ianuarie 2004), Ministerul Justiției propune un set de inițiative legale al căror scop este reformarea sistemului de justiție și alinierea la recomandările Comisiei Europene. Acesta constă într-un nou proiect de lege

că primise „sute de intervenții din partea politicianilor pentru numirea sau destituirea de procurori”. Din: *Evenimentul zilei*, 22 iunie 1998.

²⁵ *Evenimentul zilei*, 3 aprilie 2001.

²⁶ *Evenimentul zilei*, 30 aprilie 2001.

²⁷ Comentarii de la discuțiile la masă rotundă ale ISD, 28 martie 2002.

²⁸ Interviu cu Liviu Mihaiu, redactor șef la *Academia Cațavencu*, 11 aprilie 2001.

²⁹ *Adevărul*, 27 aprilie 2001.

³⁰ Raportul Periodic 2003, pg. 121, pe w.w.w. la: http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/rr_ro_final.pdf

³¹ Un raport recent al Comitetului Național de Prevenire a Crimei (reunit pe 10 februarie 2004, <http://www.just.ro/bin/Intrunirea%20Comitetului%20National%20de%20Prevenire%20a%20Criminalitatii/Monitorizare%20MJ%20final.htm>) arată că numărul de oficiali investigați și judecați în 2003 a crescut substanțial comparativ cu anii precedenți, incluzând un fost ministru, 2 consilieri guvernamentali, un primar, 2 magistrați, un avocat, 20 de ofițeri ai Ministerului Apărării, 136 polițiști și jandarmi, 43 directori și inspectori, 10 ofițeri vamali, etc.

privind organizarea și funcționarea judiciară și un proiect de lege special privind statutul magistraților. Ținta lor principală este subiectul aprins al eficienței și independenței juridice. Conform acestor două proiecte, atribuțiile Ministerului Justiției asupra autorității judecătorești în general vor fi substanțial reduse și, corespunzător, autoritatea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) va crește. Judecătorii vor depinde disciplinar numai de CSM, care este un corp independent format exclusiv din judecători, aleși de adunarea generală a judecătorilor. CSM va coordona numirea, promovarea, delegarea, transferul și evaluarea disciplinară a tuturor magistraților. În plus, Înalta Curte de Justiție și Casație va dobândi autonomie administrativă față de Ministerul Justiției. În fine, instanțele vor fi îmbunătățite tehnologic, ceea ce va favoriza un mai bun management al dosarelor, cât și o distribuție obiectivă a cazurilor între complete. Ministerul Justiției își pierde puterea de a ordona judecarea anumitor cazuri, ceea ce înseamnă că singura influență pe care ministerul o poate exercita este doar una de tip informal.

Progres în achizițiile publice

În perioada cercetată, România a făcut progrese semnificative în adoptarea unei legislații îmbunătățite privind achizițiile publice. Importanța acestor îmbunătățiri trebuie privită prin comparație cu recordul negativ în privința practicilor în domeniu.

Chiar dacă media a avut tendința să acopere scandalurile în achizițiile guvernamentale publice, corupția în domeniu rămâne o problemă în România, atât la nivel central cât și local. Factorii ce duc la corupție variază de la lipsa personalului calificat pentru a conduce licitațiile și reglementările ineficiente, la rețelele puternic clientelare ce leagă oficialii de interesele de afaceri.

Oameni de afaceri locali și chiar oficiali publici consideră „de la sine înțeles” faptul că micile contracte ar trebui stabilite prin aranjamente între licitanții locali. Într-un caz, un om de afaceri (și consilier local) din județul Olt a explicat cum a trebuit să obțină oferte de la alte două firme pentru un contract de furnizare cu pâine a unei unități militare locale. Acele oferte au fost retrase pentru ca el să câștige contractul. În schimb, el procedea la fel cu alte firme și alte oferte. Conform oficialilor Curții de Conturi din trei județe diferite, 99 la sută din toate licitațiile publice din România sunt „aranjate” sau „fixate”. Oficialii din Oficiul de Control al Primului Ministru consideră pregătirea documentelor de licitație pentru a favoriza un contractor anumit drept una dintre cele mai importante forme de corupție în achiziții³².

³² Discuția la masă rotundă a ISD, 28 martie 2002.

O altă formă de corupție larg răspândită este *comisionul* de obicei estimat la cel puțin 10 procente din valoarea unui contract. *Comisionul* este de la sine înțeles chiar înainte să înceapă negocierile pentru achiziții.³³ În plus, un procentaj semnificativ dintre firmele ce câștigă contracte publice sunt acelea care au între acționari oficiali importanți aflați la conducerea locală. Mulți dintre oficialii lucrează în același timp ca manageri privați sau consultanți ai companiilor locale care fac afaceri cu municipalitatea.

Accesul în piețe locale pentru achiziții publice (în special domeniul construcțiilor) este invariabil controlat de un grup de firme protejate de oficiali și/sau politicieni corupți locali. Relațiile dintre oamenii de afaceri și politicieni nu sunt trecătoare, ci se construiesc în baza unor puternice rețele de reciprocitate și solidaritate. Gradul de corupție în achiziții este atât de serios încât a dus la un număr de contracte publice în gen sicilian care nu vor fi niciodată duse la bun sfârșit.

Date fiind aceste probleme endemice, răspunsul Comisiei Europene la noua lege³⁴ a României privind achizițiile, ca excepție la progresul slab înregistrat al țării în lupta împotriva corupției, este notabil. Recunoscând îmbunătățirea legislației din 2001, Comisia și-a exprimat opinia că „implementarea efectivă a noii legislații în achiziții publice ar trebui să joace un rol important

³³ Câteodată oficialii publici cresc suma cerută drept comision: în acest caz, firmele fie se vor adapta acestei noilor praguri ale mitei fie vor fi forțate să se retragă. Această ultimă variantă este uzuală în cazul firmelor mici, care de obicei supraviețuiesc din subcontractări. Posesorul unei firme mici ce se ocupă cu întreținerea drumurilor a explicat cum s-a pregătit pentru o licitație organizată de Directoratul pentru Drumuri și Poduri având cele 10 procente în minte; oficialii ce organizaseră licitația au cerut însă 20 la sută, forțându-l să se retragă deoarece veniturile care ar fi rămas nu ar fi acoperit costurile participării la contract. Ibidem.

³⁴ Potrivit legislației curente, autoritățile publice trebuie să propună contractele pentru o licitație deschisă pentru bunuri și servicii în cazul în care depășesc valoarea a 40.000 Euro, și în cazul unui contract de lucrări publice dacă depășesc 100.000 Euro. Contractele pot fi alocate prin finanțare unică:

- ◆ dacă exista numai un singur contractor capabil să îndeplinească contractul;
- ◆ pentru suplimentarea sau să înlocuirea produsele deja cumpărate de la furnizor (până la trei ani după data inițială a contractului) sau care, pentru motive neprevăzute, au devenit necesare și pot fi cumpărate numai de la același furnizor;
- ◆ dacă autoritatea decide să cumpere noi servicii sau lucrări similare obiectului unui contract anterior, care a fost inițial adjudecat într-o licitație deschisă sau restricționată și care prevedea posibilitatea unui astfel de unice contractari, cu condiția ca serviciile sau lucrările să respecte termenii inițiali, sunt evaluate la fel ca în contractul original și sunt cumpărate în termen de trei ani de la adjudecarea contractului inițial.
- ◆ când contractorii care funcționează în domeniul utilităților cumpără bunuri care sunt menționate și tranzacționate la bursa de schimburi, sau când au șansa extrem de profitabilă și pe termen scurt de a cumpăra bunuri la un preț considerabil scăzut față de prețul pieței;
- ◆ în situațiile de forță majoră (de exemplu, dezastrele naturale).

Autoritățile contractante trebuie să publice o notificare a intenției de a face achiziții în *Monitorul Oficial* pentru contractele ce depășesc 750.000Euro. Pentru ca toate contractele să fie alocate prin licitație trebuie ca invitațiile la licitație să fie publicate în mod similar. Trebuie pregătită o documentație de licitație care să conțină informații standard de licitație care să includă condițiile generale și speciale ale contractului, cât și criteriul folosit pentru evaluarea ofertelor. Rezultatul procedurilor de licitație trebuie publicate în *Monitorul Oficial* în termen de 30 de zile de la adjudecarea contractului.

Legea stabilește și incompatibilitati la participarea la achizitii publice: soții/soțiile sau rudele (până la gradul al treilea) unuia dintre licitanți sau candidați; persoane care în ultimii trei ani au fost membrii prevăzuți prin statutul licitantului, sau făcând parte din organele de management sau administrative, sau persoane care au avut vreun contract comercial cu vreun licitant. Nu există nici un cod etic sau ghid de comportament pentru oficialii în achiziții publice, sau dispoziții care să monitorizeze bunurile membrilor comisiilor de evaluare a licitațiilor, cu excepția prevederilor (total inefective) care se aplică din 1996 tuturor oficialilor publici.

împotriva corupției”³⁵.

O nouă ordonanță guvernamentală, realizată cu suportul Comisiei Europene, a fost adoptată în 1999 pentru a înlătura deficiențele reglementarilor precedente din domeniul achizițiilor publice³⁶. În 2001, Guvernul român a modificat din nou legea printr-o ordonanță de urgență, în mare parte ca rezultat al presiunilor UE. (Există o convingere răspândită că scopul principal al amânării ordonanței din 2000 a fost să permită oficialilor să strângă fonduri pentru următoarea campanie electorală și să adjucece mai multe contracte în schimbul generozității firmelor private care contribuiseră la campania electorală din 2000³⁷). În ianuarie 2002, Guvernul a adoptat o Ordonanță de Urgență privind achizițiile publice prin licitații electronice³⁸, asigurând un cadru legal pentru e-achiziții și facilitând utilizarea Sistemului Electronic al Achizițiilor Publice³⁹.

Ministerul de Finanțe și Ministerul Lucrărilor Publice sunt responsabile cu aplicarea legislației privind achiziții publice, în timp ce un nou Directorat pentru Reglementarea Achizițiilor Publice al Ministerului de Finanțe este responsabil cu realizarea raportului anual asupra operațiilor sistemului achiziției publice și cu construirea unei baze de date a contractelor publice adjucecate. În raportul de evaluare din martie 2002 GRECO a recomandat ca Directoratul să fie întarit și că ar fi preferabil să se creeze un Birou independent al Achizițiilor Publice.⁴⁰ Curtea de Conturi este responsabilă cu auditul *post hoc* al contractelor publice.

În martie 2003, în cadrul proiectul Phare „Îmbunătățirea procedurilor competitive și transparente de lucru pentru acordarea Contractului Achiziției Publice”, a fost creat un proiect de cod de etică a achizițiilor publice, care a fost finalizat în luna septembrie a aceluiași an⁴¹. Cu toate acestea, autoritățile române nu au acționat în consecința trecand la punerea acestuia în legislația în vigoare. Legea curentă privind conduita funcționarilor publici a fost criticat de TI-Ro pentru formulări deficitare și proceduri neclare⁴².

Raportul Periodic al Uniunii Europene privind România de anul trecut (2003) a recunoscut progresul realizat în domeniul achiziției publice, și unde s-a aliniat la *acquis*. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi de creștere a capacității în ceea ce privește instituțiile care aplică

³⁵ Comisia Europeană, 2001 Raport Periodic, pg. 101.

³⁶ Ordonanța de Guvern nr. 118/1999 privind achizițiile publice, *Monitorul Oficial*, nr. 431, 31 august 1999.

³⁷ *Capital*, nr. 39, 28 septembrie 2000.

³⁸ Ordonanța Guvernamentală 20/2002, de Legea 468/2002.

³⁹ Sistemul național al Achizițiilor Publice Electronice a devenit operațional pe 4 martie 2002 și poate fi accesat la www.licitatie.ro.

⁴⁰ Raportul de Evaluare a României, pg. 26.

⁴¹ Cadru Propus: Cod de Etică pentru Ofițerii Achiziției Publice, „Îmbunătățirea procedurilor competitive și transparente de lucru pentru premiarea Contractului Achizițiilor Publice”, București, martie 2003.

⁴² *Ibidem*, pg 11.

reglementările achizițiilor publice, în particular referindu-se la Unitatea de Achiziții Publice, Reglementare și Monitorizare din cadrul Ministerului de Finanțe⁴³. Pe de alta parte, implementarea procedurilor electronice privind licitațiile a adus îmbunătățiri sistemului. Raportul⁴⁴ pe 2003 al Ministerului Comunicațiilor arată că introducerea acestui sistem a generat o creștere a economiilor de aproximativ 22,6 % și o reducere de 67 milioane Euro a cheltuielilor publice.

Chestiunea imunitatii

Problema imunitatii politice a fost una foarte serioasă de-a lungul tranziției, din considerente de obstructionare efectivă a justiției de către parlamentarii care au comis ilegalități⁴⁵. Imunitatea practic absolută a membrilor parlamentului față de urmărirea penală a alimentat suspiciunile că Parlamentul era un 'rai al impunitivilor', atractiv pentru indivizi care altfel ar fi trebuit să se confrunte cu instanța. Procedura este foarte complexă și puternic politizată: Ministerul Justiției trebuie să emită o cerere de ridicare a imunitatii, iar Parlamentul autorizează chemarea în instanță cu o majoritate de două treimi în Camera Deputaților și simpla majoritate în Senat. Cazul este apoi audiat de Curtea Supremă de Justiție și Casație⁴⁶. Imunitatea este recăpătată automat dacă un membru al parlamentului este reales.

O altă chestiune legală sensibilă este imunitatea membrilor guvernului, față de care urmărirea penală poate începe numai la solicitarea Camerei Deputaților, Senatului sau Președintelui României.

Senatorului Vadim Tudor i-a fost ridicată imunitatea în 1996, în legătură cu un caz de defăimare. După ce a fost reales, înaintea deciziei finale judecătorești, i s-a ridicat din nou imunitatea în 1999 pentru participarea la 'marșul minerilor în București', pentru a fi reales încă o dată în 2000.

Imunitatea poate reprezenta o sursă importantă a corupției deoarece persoanele care au nevoie de protecție legală își pot plăti locul în listele electorale ale partidelor pentru a intra în Parlament.

Noua Constituție restricționează imunitatea parlamentarilor doar la opiniile politice, ceea ce

⁴³ 2003 Raportul Periodic Privind Progresul României pentru Aderare, pg. 50, pe w.w.w. la: http://europa.eu.int/comm/enlargement/report_2003/pdf/rr_ro_final.pdf.

⁴⁴ Raportul MCTI: <http://www.mcti.ro/mcti1.html?page=1672>.

⁴⁵ Vezi *Raportul de Evaluare a României* al GRECO, pg. 24-5.

⁴⁶ În cazuri de flagrant delict un deputat sau senator poate fi reținut și cercetat, dar nu și judecat. Camera respectivă trebuie imediat informată și poate ordona anularea reținerii.

deschide calea spre raspunderea lor penala pentru orice încâlcare a legii. Cu toate acestea, ei nu pot fi reținuți, arestați sau percheziționați fără permisiunea Camerei de care aparțin. În caz de flagrant delict, deputatii sau senatorii pot fi reținuți și percheziționați fără permisiunea Camerei din care fac parte.

EPILOG

Perioada studiată poate fi considerată una cu substanțiale îmbunătățiri instituționale în domenii legate de prevenirea și combaterea corupției. Mai multe concepte și instituții legale preventive în domenii relevante au fost introduse sau reformate (ex. codificarea infractiunilor de corupție- 2000, accesul la informația publică- 2001, protecția informației private- 2001, legea informațiilor clasificate - 2002, protecția martorilor- 2002, transparența decizională - 2003, conflictul de interese- 2003, monitorizarea și controlul averilor și intereselor- 2003, protejarea intereselor financiare europene în România- 2003, limitarea imunității parlamentarilor - 2003). Capacitatea instituțională de investigare și sancționare a crescut și ea substanțial: Secția de combatere a corupției și crimei organizate a Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție - 2000, Oficiul de Control al Primului Ministru - 2001, Parchetul Național Anticorupție - 2002, Biroul Național al Protecției Martorilor - 2002, Agenția Națională de Control - 2003.

Toate aceste inițiative reflectă faptul că există o dinamică puternică în România pentru crearea unui cadru instituțional pentru lupta împotriva corupției. Însă, aceeași dinamică trebuie demonstrată în practică, unde multe inițiative instituționale laudabile s-au împotmolit. Din acest punct de vedere, percepția publică cu privire la gravitatea corupției în România nu s-a îmbunătățit, în ciuda acestei dinamici⁴⁷. Mai mult, actuala percepție critică a opiniei publice confirmă concluzia unui raport⁴⁸ al Bancii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, care concluzionează următoarele:

Programele anticorupție nu aduc rezultate concrete în privința reducerii nivelului de corupție administrativă și capturare a statului.[...] Acolo unde aceste programe sunt inițiate de la nivelul puterii către baza societății, fără suficientă transparență și participare din partea societății civile în formularea și monitorizarea lor, acestea pot fi interpretate mai degrabă ca fiind 'perdele de fum' pentru a masca lipsa de acțiune decât o încercare sinceră de a combate corupția⁴⁹.

În ciuda faptului că recent mai multe cazuri ale corupției mari raportate de media au fost investigate și judecate, inclusiv oficiali aflați momentan la putere, rămâne de văzut dacă

⁴⁷ Recentul sondaj al Societății Academice din România arată că, la un an de la adoptarea 'Pachetului Anticorupție', două treimi din populația României crede că nivelul corupției a crescut, un sfert crede că nu s-a modificat și numai 4% crede că a scăzut. Vezi sondajul 'În căutarea unei alternative', efectuat de CURS la cererea Societății Academice din România. Vezi: <http://www.sar.org.ro/>

⁴⁸ "Anti-corruption programmes in post-communist transition countries and changes in the business environment, 1999-2002", de Franklin Steves and Alan Rousso, Working Paper No. 85, pe web la: www.ebrd.com/pubs/econ/workingp/85.pdf.

⁴⁹ Vezi evaluarea critică a societății civile cu privire la procesul de transparență decizională vizând legea 161/2003: http://www.transparency.org/pressreleases_archive/nat_chaps_press/2003.04.01.romania.html

aceasta tendință este autentică sau ramane doar o acțiune trecătoare în lumina cererilor de aderare UE și a alegerilor locale și generale din acest an. Pe de altă parte, apropierea datei când negocierile de aderare ar trebui finalizate face din ce în ce mai puțin tolerabile orice încercări de mimare a luptei anticorupție.

Presa din România a fost una dintre instituțiile cele mai vociferante în lupta împotriva corupției de la toate nivelele. În ciuda multor impedimente (între care dependența de grupuri economico-politice), presa a jucat un rol activ și a înregistrat succese importante în sensibilizarea opiniei publice și în fortarea guvernului să ia decizii dureroase⁵⁰. Pe de altă parte, mai mulți diplomați străini și-au adus contribuția la lupta împotriva corupției în România vorbind public despre ineficiența autorităților în rezolvarea acestei probleme. Din aceste motive, vom prezenta în paragrafele următoare două puncte de vedere jurnalistice și o opinie a unui diplomat străin, care vizează în special implicațiile politice ale corupției în România.

"Culoarea corupției"⁵¹

Pe la sfîrșitul lunii mai 1993, dl Ion Iliescu, președinte în exercitiu al României, ținea unul dintre cele mai vituperante discursuri anticorupție din întreaga sa carieră. După pierderea de către PDSR a alegerilor locale din 1996, dl Iliescu condiționa candidatura sa la președinție de curățirea morală a partidului, de eliminarea elementelor corupte, cum însuși domnia-să se exprima. Solicita și obținea dreptul de veto asupra listelor de candidați ai PDSR. Cu toate acestea în parlament ajung și figuri, devenite între timp de notorietate, precum Gabriel Bivolaru. Trebuie menționat că dl Iliescu nu a făcut parte din masivul grup de senatori și deputați pedeseristi care, în semn de solidaritate cu "nevinovatul" coleg Bivolaru, l-au însoțit și gardat la Parchetul General. Așa cum trebuie spus că nici pînă azi Gabriel Bivolaru, acuzat și dovedit de delapidarea citorva zeci de milioane de dolari, nu-si ispășește pedeapsa.

După recucerirea redutei prezidențiale în 2000, obligat să parasească partidul pe care l-a cîrmuit în patru ani de opoziție, Ion Iliescu atrage din nou atenția asupra tentațiilor și capcanelor exercitării puterii, avertizînd asupra pericolului corupției. Președintele știa ce spune. Știa și că unii militanți ai partidului său abia asteptau să-l vada reinstalat la Cotroceni pentru a-și putea vedea nestingherit de matrapazlicuri. În primii doi ani de ultim mandat prezidențial, dl Iliescu nu pierde ocazia de a incrimina - fie la reuniuni ale conducerii PSD, fie în mesaje lansate în fața parlamentului, fie în apariții televizate - atît ciocoismul, cit și corupția care bîntuiau la toate palierele puterii. Ba, uneori, ne mai și îndemna pe noi, cetățeni obișnuiți, să-i luăm de gît pe corupți și să dam cu ei de pamînt în curțile instituțiilor care ar trebui să se ocupe de ei.

⁵⁰ Demiterea celor doi miniștri (Hildegard Puwak și Serban Mihailescu) ai cabinetului Nastase ca urmare a acuzațiilor de corupție venite din presa.

⁵¹ De Iosif Boda, în 'Evenimentul Zilei', 21 februarie 2004.

Numai ca lucrul dracului aceasta coruptie! Ea presupune mereu doua parti. Pe coruptor, care poate sa provina din orice mediu, inclusiv din mediul politic al opozitiei, si pe corupt, care in mai toate situatiile provine de la putere, indiferent de culoarea politica a acesteia. Formularile de genul "coruptia nu are culoare politica" nu sint dintre cele mai fericite. Coruptia are mereu culoare politica, si anume culoarea puterii din momentul respectiv.

Atita doar ca, de vreun an, dl presedinte e tot mai nuanatat, mai prudent, mai grijuliu atunci cind se ia la trinta cu hidra coruptiei. Cind e vorba de politicieni de virf, eventual chiar apropiati domniei-sale, solicita sa lasam justitia sa se pronunte. Iar justitia, saraca de ea - ca toata lumea o alearga, o smotoceste, o face cu ou si cu otet si pe urma ii cere sa fie si devreme acasa - a ajuns de risul lumii. Cind da de un caz in care vreun cap al puterii sau al lumii interlope e suspectat - acuzat de ceva - justitiei romane ii trebuie exact atita timp sa "rezolve" cazul cit prevede legea pentru prescrierea infractiunii.

Institutii internationale, raportul de tara pe 2003, oameni de afaceri straini, ambasadori acreditati la Bucuresti, publicatii de prestigiu de peste hotare, analisti politici si multi altii atrag atentia ca nivelul atins de coruptia din Romania a devenit inspaimintator, ca s-a intins in lung si in lat in toata tara. (Prin tirlg se sopteste ca pina si la intilnirile dintre dnii Bush si Iliescu subiectul coruptiei din Romania a ocupat un timp serios.) Am ajuns sa fim priviti ca tara in care fara spaga si bacsis nu mai poti razboi. Vindem fabrici si terenuri pe nimic - vezi SNTR si alte mizilicuri ale dlui Musetescu sau, mai nou, sutele de vile de protocol din patrimoniul statului -, tranzactionam afaceri de milioane de dolari in parcarea de linga guvern, cheltuim mii de miliarde de lei din banul public dupa bunul nostru plac (dovezile produse de presa impotriva primarului Vanghelie nu sint luate nicicum in seama de cei care trebuie), fondurile comunitare sint accesate in proportii colosale doar de clientela politica. Vorba lui C. Gusa - pe cind era in dreapta dlui Nastase si nu in stinga d-lui Basescu -, ei, adica amicii din puterea si administratia locala, sint mai bine informati. In virful pixului unora dintre ei sta acordarea sau nu a unor fonduri bugetare spre comunitatile locale. Oare cetatenii acestor localitati nu-l vor fi avind ca presedinte tot pe dl Ion Iliescu?

Multi asteptau cu infrigurare revenirea presedintelui din vizita facuta in India si Indonezia. Nu de alta, dar intre timp, in tara, situatia se incingea. Nu numai pentru ca iesise la iveala incalcarea de catre guvern a moratoriului privind adoptiile internationale de copii. Ci si pentru ca insuficienta reformei din justitie, administratia de stat, interne, dar si coruptia endemica din tara au inceput sa puna sub semnul intrebarii caracterul de stat de drept al Romaniei. Dar reactia dlui Iliescu a fost neasteptat de palida. Domnia-sa a devenit intransigent mai ales fata de o anume "mentalitate si atitudine parazitare", s-a declansat impotriva domnisorilor de bani gata care, si in urma cu 150 de ani, huzureau pe la Viena si Paris. Unii dintre bonjuristi au facut, inasa, revolutia din 1848, ca, de fapt, si Romania moderna! Ce fac, oare, unele dintre odraslele imbogatitilor tranzitiei? Majoritatea dintre ei, chiar daca termina o facultate, nu-si

exercita profesia. Ei devin, in cvasimajoritate, "oameni de afaceri". Sint indispensabili pentru parintii lor parlamentari, ministri, prefecti si alti demnitari pentru transcrierea si mascarea unei bune parti a averilor lor. Se spune ca, in teritoriu, coruptia si abuzul sint mult mai sinistre decit la centru.

Reactia dlui Ion Iliescu la toate acestea a fost, surprinzator, doar tangenta cu problema. Coruptia ramine ceva abstract, iar coruptii nu capata nicicum un chip. Nici adversarii si nici macar dusmanii dlui Iliescu nu l-au acuzat vreodata de coruptie, dar si acestia si chiar si simpatizanti ai domniei-sale il suspecteaza ca oploreste sau macar tolereaza coruptii in sistemul puterii. Ce va face oare atunci cind se va intoarce in fruntea PSD?! Sau ar fi posibil sa nu se intoarca?

"Incercati si cu peruci"⁵²

Dupa parerea mea, tot ce va rezulta din galagia "restructurarii" guvernului Nastase este un nor de praf. Ce poate aduce ea nou, de pilda, in combaterea coruptiei? Timid, foarte timid, Parchetul National Anticoruptie a indraznit sa vorbeasca in raportul pe 2003 despre coruptia din "sfere inalte".

Purtatorul de cuvint al PSD a sarit ca ars, zicand ca asemenea declaratii pot fi facute de cei care se ocupa cu "literatura", nu de cei care se ocupa de anchete. Si, astfel, am aflat ca Bucurestiul a devenit capitala unei molimi. Toti strainii care au, cat de cat, relatii oficiale cu regimul actual capata, brusc, o slabiciune suspecta pentru "literatura".

Ambasadorul Americii care tot spune - degeaba, bineinteles! - ca n-a vazut arestat nici un "corupt de varf" l-a contaminat si pe ambasadorul Majestatii sale britanice care a asemanat Romania cu o masina la care unii imping, in timp ce altii (n-a zis "guvernul", dar am inteles) fura benzina. Acum, vad ca boala s-a intins si la Bruxelles. Atins si el de morbul "literaturii", d-l Verheugen a declarat ca asteapta sa-i vada "dupa gratii si pe pestii cei mari". Numai la Palatul Victoria, "literatura" e privita cu ochi rai.

In mod logic, zic eu. Un regim corupt, la nivelul la care e corupt regimul actual, e condamnat sa simuleze si sa minta. Tot ce-si poate permite, pentru a evita sinuciderea, este pantomima, oricate avertismente ar veni de la Bruxelles. Sunt gata sa cred ca unii, macar, din PSD vor realmente sa ne integram in Europa.

Dar cum sa porneasca guvernul Nastase un razboi adevarat impotriva coruptiei? Ar trebui sa-si

⁵² De Octavian Paler, in 'Cotidianul', 12 martie 2004.

declare razboi siesi! Hotarat lucru, in pericol, pe malurile Dambovitei, nu pot fi decat gainarii, plevusca si, cel mult, unii ca Pavalache, nu ministrii, nu primul ministru, nu marii granguri din PSD si imprejurimi. Romanii i-ar putea vedea arestati pentru coruptie pe cei care ne tin azi discursuri despre combaterea coruptiei doar daca ar da de pamant la alegeri cu oligarhia pesedista. Ar fi un spectacol de zile mari.

Nu pot lua in serios nici promisiunile legate de "independenta" Justitiei. Mai intai fiindca partea corupta din Justitie nu e catusi de putin dispusa sa devina "independenta". Ea simte nevoia, dimpotriva, sa fie solidara cu un regim politic corupt, deoarece numai astfel poate face din impartirea dreptatii o "afacere" prospera.

Cine isi inchipuie ca Justitia noastra e ticsita de intransigenti, care au orgoliul profesiei lor si de abia asteapta sa nu mai fie tratati ca niste lachei ai Puterii, se inseala, cred. Cu siguranta, sunt si magistrati pe care nu-i intereseaza parerile despre "dreptate" ale lui Mischie sau ale altor trogloditi importanti, nici tafnele d-lui Iorgovan, dar cati sunt?

Chiar necorupti, multi purtatori de roba n-au, probabil, curajul sa fie "independenti" sau considera ca gesturile de independenta i-ar costa, le-ar aduce numai neplaceri si daune. Fireste, regimul de azi nu mai poate provoca, prin teroare, obedienta, ca regimul comunist. El are nevoie de consimtamentul celor de care se foloseste.

La fel ca in cazul trepadusilor, care roiesc azi peste tot si au devenit o plaga nationala, Justitia dependenta de ingerinte politice e compusa din voluntari. Din pacate, prin lege se pot stabili doar reguli. Nu se pot "legifera" si caractere, nu se pot decide si mentalitati. Trebuie sa ne multumim cu caracterele si mentalitatile care exista.

Si chiar ma gandeam zilele trecute ca un guvern inteligent si-ar fi putut permite, fara riscuri prea mari, sa lase Justitia de capul ei, sa renunte la orice ingerinta. Nu s-ar fi schimbat nimic, cred. Sansa ratata, insa, caci succesorul d-nei Stanoiu pare a fi, judecand dupa primele declaratii, un constiincios lustruitor de platitudini oficiale.

Asa ca unica speranta ramane simularea. Pana se lamureste d-l Cristian Dumitrescu daca independenta Justitiei n-a fost, cumva, deja, realizata, fiindca la asta cugeta acum, s-ar putea incerca o farsa pentru cei de la Bruxelles. Sa li se dea magistratilor nostri peruci ca sa semene, macar asa, celor din tribunalele engleze.

The British Ambassador in Romania-Quinton Quayle⁵³:

"[...] Let me explain what I mean with a simple example taken from everyday life. I am sure we have all had the experience of watching a group of people pushing a car down the street. There is always a moment of doubt about the outcome. Will the car pick up sufficient speed to jump-start into action, or will those pushing fail to act as a team and give up? I think in Romania's case the picture is even more complicated. I see here lots of young, energetic and committed people pushing the Romanian car for all they are worth on the high road towards Brussels. But there are also some people who should be pushing the car, but who are standing around doing nothing to help. There are some people who instead of pushing the car are sitting in it letting others do all the hard work. Some people may be even putting on the brakes or trying to push the car in the wrong direction. Worst of all I think there are some people who instead of pushing the car are siphoning off the petrol, or stealing bits of the vehicle for their own use. [...]"

⁵³The speech was given at the conference: "Romania beyond 2007: Macroeconomic Stability and Financial Perspectives", Bucharest, March 9, 2004. On the w.w.w. at: <http://www.britishembassy.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1077047198026>